

LA GRAN ESTAFA A CATALUNYA (PART I)

Vicenç Navarro

Catedràtic de Polítiques Públiques. Universitat Pompeu Fabra

Catalunya és un dels poquíssims països de l'Eurozona en el que el Govern, tot i ser un dels governs que han portat a terme amb més intensitat la política de retallades de despesa pública, incloent la despesa pública social, i haver donat suport a reformes laborals orientades a facilitar l'acomiadament dels treballadors i empleats, no ha perdut substancialment el suport popular que va determinar la seva victòria electoral -fa gairebé dos anys-, victòria basada en part en un programa electoral que exclouïa el desenvolupament d'aquestes polítiques, tal com també, per cert, va fer el Partit Popular que governa actualment a Espanya (que sí que ha patit una pèrdua de suport electoral). Com és que la política de retallades ha tingut un cost electoral al partit governant a Espanya i a la gran majoria dels partits governants a la UE, i no l'ha tingut a Catalunya?

Les causes d'aquesta situació, clarament excepcional, és que tal Govern de la Generalitat de Catalunya, que té ple control dels majors mitjans públics d'informació públics, com ara Catalunya Ràdio i la Televisió de Catalunya (TV3, C33, 3/24, etc.), i que rep el suport de la majoria de mitjans d'informació privats, ha estat reeixit alhora de promoure el missatge que "no hi ha alternatives" a aquestes polítiques, a causa del gran dèficit públic que havia deixat el Govern tripartit anterior (i que es va trobar "inesperadament" quan va arribar al Govern) i també al "espoli de Catalunya per part d'Espanya" que havia creat un enorme forat en les arques de la Generalitat de Catalunya. El terme una mica bel·licista de "espoli" es refereix al

dèficit fiscal de Catalunya versus l'Estat espanyol, és a dir, la diferència entre el que els ciutadans que viuen a Catalunya contribueixen amb els seus impostos i el que reben d'aquest Estat a través de la despesa pública.

D'aquesta lectura de les causes del problema financer de tal Govern, la coalició governant CiU (una coalició d'un partit liberal, Convergència Democràtica de Catalunya, pertanyent a la Internacional Liberal, i un partit cristianodemòcrata, Unió Democràtica de Catalunya, pertanyent al grup del Partit Popular Europeu, el mateix, per cert, al qual pertany el Partit Popular) ha proposat (a més de retallar la despesa pública per reduir el dèficit i així corregir els suposats excessos de despesa incorreguts per la coalició de partits d'esquerres que van constituir el Govern anterior) una redefinició de la relació financera entre l'Estat central espanyol i la Generalitat de Catalunya, proposant un pacte fiscal encaminat a desenvolupar un concert econòmic semblant a l'existent al País Basc i a Navarra. Aquesta petició, a partir de la manifestació del 11-S (que exigia un Estat propi per a Catalunya) que va reunir un milió i mig de persones als carrers de Barcelona, es va convertir, en mans del Govern Mas, en un simple pas en el camí cap a la independència de Catalunya, objectiu que no estava al programa electoral de CiU ni tampoc era un objectiu desitjat pel Govern de la Generalitat per tal manifestació del 11-S que, segons CiU, s'hauria d'haver centrat en la demanda per un pacte fiscal entre Catalunya i l'Estat espanyol. És obvi que el Govern Mas va quedar desbordat per la pròpia manifestació i que intenta ara canalitzar aquesta protesta (que en altres països hagués anat en contra del propi Govern) cap a l'Estat espanyol. L'enorme enuig popular cap a les retallades, entre molts altres greuges, s'intenta canalitzar, no en contra de la Generalitat i el seu partit, CiU, sinó cap al Govern d'Espanya governat pel major aliat que CiU ha tingut en el desenvolupament de les seves polítiques .

Les contradiccions de l'argumentari de CiU

En la línia argumentativa de CiU hi ha diversos fets que s'ignoren i/o oculten. Vegem les dades. El deute de la Generalitat va passar de ser el 7% del PIB català el 2003 (quan va iniciar el seu mandat el primer tripartit) al 17% el 2010 (quan va acabar el mandat del 2° Govern tripartit). Durant aquest període, la despesa pública social en els serveis públics de l'Estat del benestar van pujar com mai abans havien pujat: en aquests quatre anys es va augmentar la despesa en protecció social a 1.025 euros per habitant, passant de 3.781 euros a 4.806 euros, mentre que en els quatre anys anteriors l'augment havia estat de 768 euros, és a dir 257 euros per habitant menys.

El 2010, el Govern Mas va començar el seu govern amb l'intent de baixar aquest deute públic. Però tot i les enormes retallades, la intensitat de les quals no tenia precedents ni a Catalunya ni a Espanya, el deute públic es va disparar passant del 17% del PIB a Catalunya al 22% el 2012, un dels majors increments del deute públic ocorreguts en els països de l'Eurozona. Les causes d'això eren previsible, tal com vam indicar unes poques veus, marginades quan no insultades en aquests mitjans públics de la Generalitat (veure "Comentari del professor Navarro als fets vergonyosos que van passar en l'entrevista que li va fer Manel Fuentes a Catalunya Ràdio" a www.vnavarro.org).

Les retallades del Govern Mas, juntament amb les del Govern del PP (aprovades a les Corts Espanyoles amb el suport del partit governant a la Generalitat de Catalunya, CiU), van accentuar d'una manera molt marcada la recessió econòmica, amb la conseqüent baixada d'activitat econòmica i disminució dels ingressos a l'Estat. S'ha mostrat un cop més que les polítiques d'austeritat han estat un suïcidi econòmic, tal com fins i tot el Fons Monetari Internacional (que

ha estat una de les institucions que més ha pressionat els governs perquè es facin aquestes retallades de despesa pública, incloent la social) ha hagut de reconèixer en un recent informe (veure el meu article "Los neoliberales deberían pedir perdón al pueblo español, incluido el catalán ", *El Plural*, 22.10.12).

Però l'altra causa del descens dels ingressos a l'Estat era la baixada d'impostos que el Govern espanyol, amb el suport de CiU havia dut a terme durant el període d'expansió econòmica. Tal baixada d'impostos va crear un creixement del dèficit públic estructural de l'Estat (i de la Generalitat), dada silenciada a la majoria de mitjans de la Generalitat de Catalunya. En realitat, segons les dades del Ministeri d'Hisenda, l'aplicació de la reforma fiscal del 2006 (aprovada amb el suport de CiU) a nivell de l'estat espanyol (i que naturalment va afectar els ingressos de la Generalitat) va significar una baixada d'ingressos (equivalent a 19.540 milions d'euros) el 2007, baixada d'impostos que va ser molt accentuada a l'impost de societats i a les rendes superiors. L'impacte d'aquesta baixada d'impostos en els ingressos a l'Estat, que també afectava la Generalitat, ha estat una de les notícies menys visibles als mitjans de major difusió a Catalunya. Tal baixada d'impostos va causar, com he indicat, un augment del dèficit públic estructural, tant de l'Estat com de la Generalitat de Catalunya, dèficit que va aparèixer amb tota claredat quan el creixement econòmic es va frenar i finalment es va col·lapsar, resultat de l'esclat de la bombolla immobiliària.

Com va respondre CiU a la crisi

Quan el dèficit públic es va incrementar, la resposta de CiU va ser donar suport a les mesures de retallades de despesa pública dutes a terme pels governs espanyols i més tard, quan va governar la Generalitat de Catalunya, realitzar-les amb gran intensitat amb la

intenció -segons declaracions dels portaveus del Govern CiU- d'impressionar a Brussel·les de la "serietat i compromís del Govern de la Generalitat", homologant serietat amb la voluntat de prendre mesures impopulars (tal com també ha dit i fet el portaveu del Govern del PP a Espanya). Aquestes retallades es van fer amb l'argument que "no hi havia una altra alternativa", missatge promogut activament pels mitjans d'informació, tant públics com privats, ocultant que sí que havia alternatives. Vegem-les.

CiU va aprovar a les Corts Espanyoles la proposta del Govern Zapatero de congelar les pensions, incloent, naturalment, les pensions catalanes (per tal d'estalviar 1.200 milions d'euros, dedicats a reduir el dèficit públic). Podria haver pres, però, altres mesures que haurien aconseguit fins i tot més fons. Així, CiU podria haver donat suport al manteniment de l'impost de patrimoni (amb la qual cosa s'haurien aconseguit 2.100 milions d'euros) en lloc de eliminar-lo, com va fer. O podria haver recolzat l'eliminació de les rebaixes (que va recolzar) en l'impost de successions (per valor de 2.552 milions d'euros), o podria haver donat suport a revertir la baixada d'impostos (que havia aprovat) de les persones que ingressaven més de 120.000 euros a l'any, aconseguint 2.500 milions.

Quelcom semblant podria haver fet amb les retallades, fins i tot més intenses, realitzades pel Govern del PP, presidit pel Sr Rajoy. Així, en lloc de donar suport les retallades del Govern Rajoy (que han imposat una reducció de 6.000 milions d'euros a la sanitat pública, que tindrà com a conseqüència el desmantellament d'aquest servei públic), CiU podria haver donat suport a l'anul·lació de la baixada d'impostos de societats (que CiU havia aprovat) de les grans empreses que facturem més de 150 milions d'euros a l'any (que representen un 0,12% de totes les empreses d'Espanya), aconseguint amb això 5.300 milions d'euros per a l'erari públic (incloent a la Generalitat de Catalunya).

O CiU podria haver donat suport a les Corts Espanyoles a la reducció del subsidi que l'Estat dóna a l'Església Catòlica per impartir docència de religió catòlica a les escoles públiques (incloses les catalanes) per tal d'estalviar 600 milions d'euros, permetent evitar les retallades als serveis domiciliaris per a les persones amb discapacitats i dependents. I aquí, a Catalunya, el Govern CiU podria haver reduït el seu dèficit a base d'augmentar els ingressos a la Generalitat de Catalunya en lloc de centrar-se tant en les retallades. Fins i tot el Govern Cameron de Gran Bretanya, amb afinitats polítiques a les del Govern Mas, va intentar reduir el dèficit públic, no només retallant la despesa pública, sinó també augmentant els impostos. El Govern Obama dels Estats Units va intentar una reducció del dèficit a base d'un equilibri 50%/50%. I el Govern socialista francès acaba d'aprovar un pressupost en què el 80% de la reducció del dèficit públic s'ha fet a costa d'augmentar els impostos del capital i de les grans fortunes, i només un 20% a base de més retallades del despesa pública. No així el Govern Mas. El 98% de la reducció del dèficit s'ha fet a base de retallades.

El major problema del endarreriment social de Catalunya i d'Espanya és l'escassetat de recursos de l'Estat, incloent de la Generalitat de Catalunya

El Govern Mas podria haver evitat moltes de les seves retallades si hagués recollit fons ja existents a Catalunya. Catalunya no és pobre. El seu PIB per càpita és el 110% de la mitjana de la UE-15. La seva despesa pública social, però, és només el 73% de la mitjana de la UE-15. Si fos el 110%, Catalunya es gastaria gairebé 20.000 milions més que no es gasten, perquè la Generalitat no els recull. La Generalitat podria haver recollit, per exemple, 2.788 milions d'euros mitjançant les següents mesures: 1.000 milions d'euros a través d'un impost finalista progressista que anés a la sanitat pública, tal com ha

fet el Govern canadenc, 600 milions d'euros a força de gravar els beneficis exuberants del capital financer (tal com ha suggerit, paradoxalment, el Fons Monetari Internacional), 400 milions d'euros mantenint l'impost de successions, 538 milions d'euros a base de recuperar l'impost de patrimoni, modificant-lo per centrar-se en les grans fortunes; 150 milions modificant les multes i sancions per fer-les progressives (és a dir, que una multa sancionadora sigui major en la mesura que els ingressos de la persona o institució sancionada siguin majors, tal com passa als països nòrdics); 150 milions d'euros en impostos verds, fent pagar 5 euros per cada vol que s'enlairi d'aeroports catalans, i així un llarg etcètera.

Cap d'aquestes mesures, per cert, hauria afectat la majoria de la ciutadania a la qual sí, en canvi, l'afecten les retallades en la sanitat, l'educació i altres serveis públics de la Generalitat. I, naturalment, podria també reduir, camí d'eliminar, l'enorme frau fiscal, molt accentuat entre les rendes superiors de Catalunya i en les grans empreses. Aplicant a Catalunya la metodologia utilitzada pels tècnics d'Hisenda per calcular la mida del frau, aquest és a Catalunya de 18.000 milions d'euros (xifra que els propis tècnics consideren molt conservadora). CiU no s'ha distingit, ni en les Corts Espanyoles ni al Parlament de Catalunya, per haver iniciat o recolzat mesures correctores de tal frau.

Altres fonts d'ingrés per a la Generalitat de Catalunya, que haurien evitat les retallades, haguessin estat donar suport l'augment d'impostos al tabac i l'alcohol que haguessin pogut recollir 200 milions, fons que haurien repercutit en majors ingressos per a Catalunya, o exigir a les mútues patronals d'accidents i malalties laborals que paguin al sistema sanitari públic català les despeses d'atendre els pacients accidentats o malalts per causes laborals, i que avui no paguen (representant un dèficit de la sanitat pública de 230 milions d'euros).

Totes aquestes són mesures que CiU i el seu Govern podria haver recolzat a les Corts espanyoles, i aprovat i/o dut a terme al seu govern, i que no van fer. I que no ho fessin respon a causes polítiques. És a dir, haurien afectat els grups socials o interessos financers i econòmics als que CiU representa o als que no s'atreveix a enfrontar-se. Com va dir recentment un dirigent de Càritas a Catalunya, com els polítics poden donar tants diners a la banca (CiU ha estat el partit que més ha donat suport al PP en el rescat bancari), i tan pocs diners a les poblacions vulnerables que avui estan patint enormement? La resposta del Govern CiU a l'increment de la pobresa va ser fer la Marató Antipobresa de la televisió pública TV3, que va recollir 4 milions d'euros. Si CiU i el seu aliat en les Corts i al Parlament (el PP) haguessin aprovat un impost sobre les transaccions bancàries de curt termini (la majoria de clara orientació especulativa) la Generalitat hauria obtingut 300 milions d'euros. Totes aquestes són mesures que CiU podria haver dut a terme en el seu Govern que hagués pogut fer com alternatives a les retallades. Ara bé, com és que, amb l'evidència existent, i que presento en aquest article, el Govern CiU no només no està perdent popularitat, sinó que pot guanyar per majoria? La resposta és l'argument de "l'espoli".

El dèficit fiscal és un problema, però no és el major problema de Catalunya

Pel que fa a "l'espoli", cal indicar que, darrere de tal terme bel·licista existeix una realitat que li costa molt a l'Estat espanyol reconèixer. I és que la contribució dels impostos derivats de Catalunya és excessiva (segons els paràmetres comparatius de transferències interregionals a la majoria de països de l'Eurozona), en relació als fons que rep de l'Estat. Aquesta és una realitat, la manca de reconeixement de la qual per part de l'Estat central és un indicador més d'un problema major, que és el gran desequilibri que existeix en

la relació Estat central versus Catalunya a favor del primer i a costa del segon (veure el meu article "El nacionalisme espanyolista". www.vnavarro.org, 09.10.12). La constant oposició de l'establishment espanyol, centrat a Madrid, al reconeixement de la plurinacionalitat d'Espanya, ha estat la major font de frustració en grans sectors de la població catalana, una manca de reconeixement que apareix també en la decisió del Tribunal Constitucional de vetar punts clau de l'Estatut de Catalunya aprovat per referèndum per la població catalana.

Complementant aquesta decepció hi va haver la manca de resposta i protesta per part de l'establishment espanyol (les Corts Espanyoles havien aprovat prèviament tal Estatut), després del "cepillazo" -terme ofensiu que fins i tot va causar gràcia en l'establishment madrileny- a la proposta aprovada pel Parlament Català. La manca de protesta del Govern Zapatero a aquest fet per part d'aquell establishment va ser un factor contribuent a la generalització de l'enuig a Catalunya cap al Govern central.

Però el punt final que ha desbordat el got ha estat la victòria del PP, que va ser el partit que havia portat l'Estatut al Tribunal Constitucional, i la postura hostil cap a les reivindicacions a Catalunya s'ha traduït en les seves declaracions i comportaments. El Govern espanyol no ha pres cap mesura sancionadora, per exemple, contra el militar que va amenaçar amb una intervenció militar ocupant Catalunya, de nou un cas que demostra no només l'enorme insensibilitat democràtica del Govern PP sinó també la seva hostilitat cap a Catalunya.

Ara bé, dit tot el que he dit, diverses realitats necessiten afegir-se. Una d'elles és que la major força política que ha donat suport a les polítiques neoliberals que ha estat aprovant el PP i que estan causant uns enormes danys a les classes populars catalanes ha estat precisament CiU. I l'altra vessant és que, en reciprocitat, la força

política que ha donat suport constantment les polítiques neoliberals i regressives a Catalunya ha estat el PP. Aquestes polítiques estan desmantellant l'Estat del benestar a Catalunya convertint un Estat universal (amb drets universals que s'apliquen a tota la ciutadania) en un Estat assistencial (per les persones sense recursos o especialment vulnerables) amb un gran debilitament de la força del treball i una disminució dels drets laborals, tot això acompanyat amb una disminució dels drets civils i augment de la repressió.

Això ha estat ocultat en els mitjans de comunicació de la Generalitat de Catalunya que han jugat un paper clau amb el seu silenci ensordidor sobre la naturalesa d'aquests fets. TV3 ha assolit uns nivells d'instrumentalització desconeguts des de l'era pujolista, emfatitzant la inevitabilitat d'aquesta reforma i "espoli" de Catalunya per part d'Espanya. Tal espoli, però, no pot explicar l'enorme dèficit social de Catalunya. Explica part però no tot. De fet, les dades de despesa en protecció social de 2007 per a Catalunya, l'any en que començà la crisi, mostren que si es destinessin els recursos que configuren el dèficit fiscal (que s'ha considerat que és el 8% del PIB català) a despesa social segons l'assignació actual del pressupost de la Generalitat, la despesa social per habitant a Catalunya encara estaria lluny d'assolir la xifra que li correspondria pel nivell de riquesa que té. En realitat, passaria de 5.475 unitats de poder de compra (upc, unitats monetàries que tenen idèntica capacitat de compra, estandarditzant el poder adquisitiu de països amb diferent nivell de riquesa) a 6.236 upc, una quantitat encara molt lluny dels 8.210 upc que s'hauria de gastar pel nivell de riquesa que té. La major causa de l'endarreriment social de Catalunya és la mateixa causa del subdesenvolupament social d'Espanya (com vaig documentar en el meu llibre *El subdesarrollo social de España*), és a dir, l'enorme domini de les forces conservadores sobre l'Estat espanyol (inclòs el català) al llarg de la seva història, i que s'ha cristal·litzat durant

aquests dos anys a l'aliança PP-CiU a les Corts Espanyoles, i CiU-PP al Parlament. I ara les dues formacions polítiques estan agitant les banderes amb fins electorals.

Aquesta és la gran estafa i el frau existent avui a Catalunya i a Espanya. La coalició governant de Catalunya, que té gran responsabilitat en l'endarreriment social de les classes populars de Catalunya, és actualment la gran defensora del poble català, convertint al seu màxim aliat, el PP, en el seu màxim adversari, enarborant la bandera catalana per mantenir-se al poder i continuar aplicant les polítiques neoliberals que han fet tant de mal.

Ara bé, els enfadats que van manifestar-se als carrers de Barcelona el 11-S demanant autogovern i el dret a decidir (la qual cosa comparteixo), han de ser conscients que en la mesura que votin a aquest partit i amb aquesta Govern, el motiu del seu enuig no es resoldrà, ja que una futura Catalunya sota el Govern CiU serà molt semblant a la Catalunya d'avui, amb les mateixes retallades, les mateixes polítiques fiscals regressives, la mateixa instrumentalització dels mitjans públics, el mateix endarreriment social de Catalunya i la mateixa immunitat enfront de la corrupció que ha esquitxat tan extensament a aquest partit i a aquest Govern. És aquesta la Catalunya que volen? No és la Catalunya per la qual la generació dels meus pares, la meva generació i generacions posteriors vam lluitar durant la dictadura perquè els nostres fills i néts puguin viure lliurement en una Catalunya amb democràcia, pluralitat i justícia social. Aquesta Catalunya no existeix i tampoc existirà si les forces conservadores dominen la transició d'aquesta Catalunya a l'altra Catalunya.